

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' - תחומי בחירה ורב תחומי
הפיקוח על הוראת תורה שבעל פה ומשפט עברי ומחשבת ישראל

מדינת ישראל
משרד החינוך

תכנית הלימה תשפ"ו: מחשבת ישראל (ממלכתי) - שאלון 039281

על התלמידים לענות בבחינה רק על חלק אחד מהחלקים הבאים, אותו למדו לקראת הבחינה החיצונית:

א: שמונה פרקים לרמב"ם | ב: את שאהבה נפשי | ג: הטוב והרע בהגות היהודית

חלק א': שמונה פרקים לרמב"ם

להלן רשימת הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה:

פרק	נושא	עמודים
שיעורי מבוא	א. מבוא היסטורי לימי הביניים	41–32
	ב. מבוא על הרמב"ם ויצירתו (נדרש כרקע ללימוד)	52–42
	ג. מבוא למסכת אבות	57–53
הקדמת הרמב"ם	שלמות רבה ואושר אמיתי (א–ב) שמע האמת ממי שאמרה (ג–ד)	60–58
	המושגים: "אתיקה" (תורת המידות) פילוסופיה יוונית	63–62
פרק א: על נפש האדם וכוחותיה	אחדותה של נפש האדם (א) הצורך בהכרת הנפש לשם תיקון המידות (ב) שיתוף השם בנפש האדם (ג–ד) חלקי הנפש (ה–ז, ט–י) המחלוקת עם המדברים על המדמה (ח) השכל – צורת הנפש (יא)	73–68
	יש להתייחס למושג "מחויב, אפשרי, נמנע"	75–74

פרק	נושא	עמודים
	יש להתייחס למושג "חומר וצורה"	75–74
	"צורת האדם": רמב"ם, מורה נבוכים, א, ז	84
	האם האדם הוא בעל חיים? יובל נח הררי, מתוך "קיצור תולדות האנושות"	87–86
פרק ב: מעלות ומגרעות	על שליטה עצמית ואחריות, הגדרת המעשה הטוב (א–ב)	90–88
	ההתלבטות לגבי ציווי על החלק השכלי (ג)	
	מעלות ומגרעות בנפש (ד–ז)	
פרק ג: על מחלות הנפש	בין תכונות למעשים, מהי מחלת גוף ומהי מחלת נפש? (א–ג)	96 - 99
	על המודעות לחולי והדרך לריפוי (ד–ו)	
	בריאות ומחלה על פי ניטשה מתוך "המדע העליז"	110–109
פרק ד: על ריפוי מחלות הנפש	מהו מעשה טוב ומהי תכונה טובה? (א–ה)	125–112
	האם ואיך ניתן לשנות את האופי? (ו–יא)	
	ביקורת הסגפנות (יב–יז) (בלי פסקה ט"ז)	
	תפקיד המצוות (יח)	
	השלמות כמשימה מתמדת (כ, כב)	
	ר' נחמן מברסלב: מעשה בבן מלך שנפל לשיגעון	261–260
	על תכונות קצה רצויות: משנה תורה, ספר המדע, הלכות דעות, ב, ה–י (בנספחים)	266–265
	חיים המכוונים לתכלית (א–ב)	

פרק	נושא	עמודים
פרק ה: על הפניית כוחות הנפש אל תכלית	חיים המכוונים לתכלית (א-ב)	153-148
	בריות - אמצעי או מטרה? (ג-ד)	
	כל אורחות החיים במבחן התכלית (ה, ז)	
	"בכל דרכיך דעהו" (ח-ט)	
	על הכרת האל ואהבתו: משנה תורה, הלכות יסודי התורה, ב'.	155
פרק ו: המעולה או הכובש את יצרו	על ארבעת מיני השלמות האנושית: מתוך רמב"ם, מורה נבוכים, ג, נ"ד	269-268
	הצגת "החסיד המעולה" לעומת "הכובש יצרו" (א)	168-164
	בין דעת הפילוסופים ודעת חז"ל (ב-ג)	
	יישוב הסתירה בין הדעות (ד-ו)	
	יש להתייחס למושג מצוות "מושכלות" / מפורסמות" לעומת מצוות "שמעיות"	169
פרק ז: על המחיצות ומשמעותן	משל המחיצות ונמשלו (א-ב)	181-176
	נבואת משה ומגבלות הנבואה (ו)	
	א"י השל: "אלהים מבקש את האדם"	198
פרק ח: על טבעו מלידה של האדם	מצב האדם בלידתו (א)	223-202 רק הפסקאות שהוגדרו
	התנגדות לתפיסת הגזרה הקדומה (ב)	
	ביסוס רציונלי של הבחירה החופשית (ג-ד)	
	דיון בתפיסת "הכול בידי שמיים" ותפיסת הנס (ה-ח)	
	עקרון הבחירה החופשית, ביסוסו במקרא והמסקנה המוסרית ממנו (ט-י)	

חלק ב': "את שאהבה נפשי" – אהבה וזוגיות במחשבת ישראל

להלן רשימת הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה.

פרק	נושא	עמודים
שער ראשון: פותחים באהבה	שיעורי מבוא – מגוון הפעלות לבחירה: בירור אישי/מושגי ראשוני של אהבה	12-27
	אריך פרום, אמנות האהבה (על לימוד האהבה)	29-28
	פאולו קואלו, אלכימאי (שפת האהבה)	30
שער ראשון פרק א: אהבה ארצית ואהבה שמיימית	מקרא: "ואהבת את ה' אלוהיך" שלוש מצוות האהבה בתורה: דברים, ו, 9-4 (אהבת האל) ויקרא, יט, 17-18, 33-34 (אהבת הרע ואהבת הגר)	31-32 + ויקרא יט
	פרנץ רוזנצווייג, האם אפשר לצוות על האהבה?	34-33
	אפלטון, "מאהבה חושנית לאהבת החוכמה", מתוך המשתה: סוקרטס על אהבת החוכמה - (כולל התייחסות למושג "תורת האידאות")	40-35
	דיונידאש, ראשית חוכמה: משל בת המלך ויושב הקרנות (בהשוואה לאפלטון)	43-41
שער ראשון פרק ב: האהבה – בעקבות שיר השירים	מקרא: שיר השירים, א (והרקע למגילה)	52-48
	מדוע נכלל שיר השירים בכתבי הקודש? על מעמד שיר השירים: חז"ל: אבות דרבי נתן, א, א משנה, מסכת ידיים, ג, ה רמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, י, ג	59-53 57-56

פרק	נושא	עמודים
	פרשנות על דרך הפשט, הדרש והסוד: "נשיקת הרוחות" בספר הזוהר	60-65
	יש להתייחס למושגים פרד"ס ו- "עשר הספירות"	149, 60
	הזוגיות בסיפורי בראשית, א-ב	89-87
שער שני פרק א: אהבה וזוגיות	המושג שבע ברכות הנישואין	91
	מדרש: "האדם – שניים שהם אחד", מתוך בראשית רבה, ח	93-92
	הרב סולובייצ'יק, איש האמונה הבודד: שניות האדם ושני סוגי זוגיות	97-96
	הארוס כביסופים לאיחוד מחודש: המיתוס היווני/פרסי על הזוגיות, מדברי אריסטופנס ב"המשתה" לאפלטון	99-98
	הארוס משמר את האחרות: לוינס, מתוך "אתיקה והאין־סופי"	101-100
	נישואין וטקס הנישואין תלמוד בבלי, יבמות, סב ע"ב	103-102
	האגדה על רבי חייא בר־אשי, תלמוד בבלי, קידושין, פא, ע"ב	116-115
	רמב"ם: בעקבות אריסטו – טיעון פילוסופי: מורה נבוכים, חלק ב, קטעים מפרקים לו, מ ועל המיניות בדרך האמצע: שמונה פרקים, פרק ד	119-118, 123
שער שני פרק ב: אהבה ומיניות	מיוחס לרמב"ן, איגרת הקודש	121
	יהודה אברבנאל, שיחות על האהבה (עד 128 שורה 2) (למעט 128)	129-124

פרק	נושא	עמודים
	זיגמונד פרויד, מרכזיותה של המיניות בהבנת האדם - (כולל רקע למושג "פסיכואנליזה")	134-131
שער שני פרק ג: זוגיות בין אלוהים לישראל	מימוש הזוגיות – אישה או תורה? ריחיים על צווארו ויעסוק בתורה? תלמוד בבלי, קידושין, כט, ע"ב	144-142
	מצוות "פרו ורבו": בן עזאי, תוספתא יבמות, ח, ה	144
	הבתולה מאלג'יר: הרב יוסף משאש, "נחלת אבות"	146-145
	סיפורו של רב רחומי: תלמוד בבלי, כתובות סב ע"ב	147
	בין אהבה תלויה לאהבה בלתי תלויה: משנה, מסכת אבות, ה, טז. כולל הסבר הדוגמאות המקראיות	159-157
שער שלישי: היש "מחיר" או "גבול" לאהבה	סולם הצרכים של א. מאסלו	173-170
	א. פרום, אומנות האהבה -מה בין "אהבה עצמית" ל"אנוכיות", כולל השוואה למושג "נרקסיזם"	174-173, 176
	הרב אליהו דסלר, אהבה – תוצאה של נתינה, מכתב מאלוהו, כרך א'	187-186
	שיר השירים – קראתיו ולא ענה לי שיר השירים, ה, 2-6	218-213
	בין אהבה ליראה: רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה, ב, א-ב; ד, יב;	233-230
שער רביעי: מעגלי התקרבות והתרחקות באהבה	"על פי הדעה תהיה האהבה" – רמב"ם, הלכות תשובה, י, ו	234

פרק	נושא	עמודים
שער חמישי: על קנאתם של אוהבים שער שישי: על פיתוי ואהבות אסורות	זוהר בהשוואה לר' יהודה ממודינא, צמח צדיק (ביקורת הקנאה)	269–266
	שיר השירים, ה, 5–7	327–325
	אילנה פרדס: קריאה פמיניסטית של האישה המפתה	
	פרשת לילית: מקרא, מקבץ מדרשי אגדה ופרשנות קבלית	337–330

חלק ג': הטוב והרע בהגות היהודית

להלן רשימת הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה.

פרק	נושא	עמודים
הקדמה	שיעור פתיחה	10
פרק ראשון: שאלת הגורל והבחירה החופשית	עקרון הבחירה בספר דברים: דברים, ל	13
	פטליזם: אדיפוס	14-15
	שלמה המלך ומלאך המוות – תלמוד בבלי, סוכה	16-17
	הפגישה בסמארה – מעשייה מוסלמית סופית	17-18
	עמדת רבי חנינא : א. בבלי, חולין , ז, ע"ב ב. בבלי, שבת , קנו, ע"א	18, 21
	בחירה חופשית: שמונה פרקים , מתוך פ' ח	25-26
	רבי עקיבא: אבות , פרק ג, טו; + פירוש עובדיה מברטנורה, הסיפור על בתו של רבי עקיבא.	27-29
	ברוך שפינוזה: משל האבן, מתוך האיגרות ; קטע מתוך האתיקה	31-36
	יש להתייחס למושגים " פטליזם ", " דטרמיניזם " ולהבדל ביניהם	14, 31
	תיאודיצאה במקרא: יחזקאל קויפמן, תולדות האמונה הישראלית	40-41
פרק שני: הטוב והרע במחשבת המקרא	יש להתייחס למושג " תאודיצאה "	40
	הטוב והרע בבריאה- בראשית א	42-44
	הטוב והרע בגן עדן- בראשית ב,ג	45-47

פרק	נושא	עמודים
	תורת הגמול המקראית: שכר ועונש – ויקרא, כו ; בעיית הגמול – תהילים, צד	50–52
	סיפורו של איוב	52–61
	דמות השטן בספר איוב: יחזקאל קויפמן	55–56
	הניסיון של איוב כמבחן לתורת הגמול: צבי אדר	58
פרק שלישי: הטוב והרע בעולמם של חז"ל	מהו יצר הרע? בראשית, ו , 5; בראשית, ח , 21 כרקע למושג "יצר"	65
	וכי יצר הרע טוב מאוד? בראשית רבה, ט , ז (על הפסוק מבראשית, א, 31)	66–67
	פרויד: ארוס ותנטוס (גם כמושגים בפני עצמם)	67
	אם תהרגו את זה ייחרב העולם: תלמוד בבלי, יומא , סט, ע"ב	68
	פרויד: על מבנה הנפש	72
	האמונה הדואליסטית: הדת הזורואסטרית והתורה הגנוסטית; ישעיהו מה כהתמודדות עם עמדה דואלית)	73–74
	יש להתייחס למושגים " דואליזם " ו" גנוסטיקה "	73–74
	כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו: תלמוד בבלי, סוכה , בב, ע"א	75
	הרחמן יצילני מיצר הרע: תלמוד בבלי, קידושין , פא, ע"ב (רבי חייא בר־אשי) תלמוד בבלי, סוכה , בב, ע"ב ("יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום")...	76–78
	הטוב הרע והעולם הבא: תורת הגמול החז"לית "עולם שכולו טוב"; תלמוד בבלי, חולין , קמב, ע"א (על הפסוקים מספר דברים, ה , 16 ; בב, (7–6	79–88

פרק	נושא	עמודים
	הללו בוכים והללו בוכים; תלמוד בבלי, סוכה, נב, ע"א	
	שלא על מנת לקבל פרס, משנה, אבות, ד, יז ; א, ג	
	הרמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק י	
פרק רביעי: הטוב והרע בפילוסופיה היהודית של ימי הביניים	רקע היסטורי לימי הביניים ולרמב"ם	92–101
	על מי מוטלת האחריות לרע בעולם? רמב"ם, מורה נבוכים, ג, יב	101–107
	על מושג ה"היעדר": מורה נבוכים, ג, י	112–120
	ריה"ל: צידוק הדין, הכוזרי, מאמר שלישי, סעיפים א, יא	124–128 130
פרק חמישי: הטוב והרע בקבלה	הקדמה: מבוא לעולמה של הקבלה (מיסטיקה, מאגיה, עולם הקבלה) (למעט: ויליאם ג'יימס, "החוויה הדתית לסוגיה")	134, 136–140
	ארבעה נכנסו לפרדס: הרב האי גאון על תלמוד בבלי, חגיגה; תוספתא, חגיגה, ב, ב	142–140
	כוחות הרוע בספר הזוהר (סיטרא אחרא): זוהר, פרשת פקודי	143–145
	מיתוס התנינים: זוהר, פרשת בראשית ו- פרשת בא	146–151
	תפיסת הרע בקבלה (וההבדל בינה לבין הפילוסופיה): ישעיה תשבי, פרקי זוהר	151–152
	כלים שבורים ואור גדול – קבלת האר"י: ר' חיים ויטאל, "עץ חיים"	153–157
	מבוא: הבעל שם טוב ותורת החסידות	160–162, 177–178
	פרק שישי: הטוב והרע בחסידות	

פרק	נושא	עמודים
	יורם יעקובסון, על השניות בנפש האדם לפי החסידות	165
	הבעש"ט, אחיזת עיניים (משל המחיצות)	163–164
	צוואת הריב"ש: סכנת העצבות המשתלטת	168–170
	שיחות הר"ן מב: בין "לב נשבר" לבין "עצבות"	171–173
	הרב סולובייצ'יק: גורל מול ייעוד – פרק מתוך המאמר "קול דודי דופק"	193–205
	המושג "אקזיסטנציאליזם" וביטוי בדברי הרב סולובייצ'יק	190–192
פרק שמיני: תגובות הגותיות לשואה	פתיחה: השואה – משבר אמונה אנושי. ז'אן אמרי, אובדן האמון בעולם	221–223
	מעורבות האל בעולם והצדקתו בהגות החרדית – תגובות חרדיות לשואה משה טייטלבוים, ויואל משה; יששכר שלמה טייכטאל, אם הבנים שמחה	225–232
	ויקטור פראנקל, האדם מחפש משמעות	251–256
	דו"ח על הבנאליות של הרוע, חנה ארנדט	262–269
פרק תשיעי: סימני אזהרה		